

Vientimalli mahdollistaa julkisten palkkojen nousun ilman kilpailukyvyn menetystä

Eduskunnan työ- ja tasa-arvovaliokunnalle

Lausunto Orpon hallituksen esityksestä HE 146/2024

Juhana Vartiainen 21.11.2024

VTT, kansantaloustieteen dosentti, Helsingin pormestari

Vientimallin tarkoitus

- Vientimallin tarkoitus on ylläpitää kustannuskilpailukykyä.
- Se tapahtuu tukemalla vientialojen kollektiivisten korotusten normittavaa roolia.
- Vientimalli tai mikään muukaan palkkaneuvottelumalli ei voi lukita palkkaeroja.
- Suhteelliset palkat kehittyvät vääjäämättä tuottavuuden mukaan.

Vientimalli maltillistaa vientiteollisuuden palkkavaateita. Miksi?

- Kun vientiliitot tietävät, että kaikki saavat saman kuin he, heidän palkkavaateensa maltillistuu.
 - Kun muut saavat saman, ei tarvitse pelätä jäävänsä ”häviäjäksi”.
 - Kun kaikki muut saavat saman, omalla palkkavaateella on iso vaikutus koko talouteen.
 - Tällä tavalla vientiliitto muuttuu keskusjärjestömäiseksi vastuunkantajaksi.
- Vientimalli on vanhan keskitetyn tulopolitiikan moderni versio!

Vientiliiton palkkamaltin vaikuttimet

Vaikutuskanava	Vientimallista ei sovittu	Vientimallista sovittu
Pelko siitä, että muut liitot sopivat korkeammasta korotuksesta	Vahva , malttia heikentävä	Neutraloituu, ei vaikutusta
Uhka työttömyydestä omalla toimialalla	Merkittävä <u>maltillistaja</u>	Merkittävä <u>maltillistaja</u>
Uhka koko kansantalouden kilpailukyvyn ja työllisyyden menetyksestä	Heikko <u>maltillistaja</u>	Vahva <u>maltillistaja</u>

Miten käy julkisten alojen palkankorotusten?

- Tässä toimintamallissa niiden kollektiivinen työvoimakustannusten nousu on sama kuin vientiteollisuuden.
- Tämä ei tietenkään estä sopimasta paikallisesti enemmän.
- Juuri näin on toimittu Ruotsissa vientimallin aikana.
- Näin toimitaan Helsingissä, sekä halusta että pakosta.

Helsingin ylimääräinen palkkaohjelma varhaiskasvatuksen opettajille

Alla ovat varhaiskasvatuksen opettajien tehtäväkohtaiset palkat Helsingissä vuonna 2024 verrattuna siihen, kuinka suuret kyseiset palkat olisivat olleet pelkästään työehtosopimusten mukaisesti yleiskorotettuina. Nykyisissä palkoissa on mukana Helsingin kaupungin palkkakehitysohjelman mukaiset korotukset.

Lakimääräiset kelpoisuusehdot täyttävät varhaiskasvatuksen opettajat, noin 1800 henkilöä 14.11.2024.					
Tehtävänimike	Tehtäväkohtainen palkka 31.12.2023		Tehtäväkohtainen palkka 1.6.2024 yhteensä		
Varhaiskasvatuksen opettaja ilman palkkakehitysohjelmää	2 900,52 €		2 971,56 €		
Varhaiskasvatuksen opettaja Helsingissä	2 900,52 €		3 139,30 € Toteutunut		
		Erotus €	167,74 €		
		Erotus %	5,3 %		

Ruotsi esikuvana

- Ruotsissa valittiin tämä toimintatapa jo n. 25 vuotta sitten.
- Ruotsissa ei ole keskusjärjestöjen tai liittojen sopimusta vientinormista.
- On vain teollisuuden järjestöjen vetoamus, että muut kunnioittaisivat heidän päänavaustaan.
- Valtiovalta (Göran Perssonin hallitus) sääti v 2000 asetuksella sovittelusta, samaan tapaan kuin Orpon hallitus nyt lakimuutoksella.
- Suomi tarvitsee vientinormia enemmän kuin Ruotsi, koska olemme eurossa.

Ruotsin hallituksen asetukset

Svensk författningssamling

Förordning om ändring i förordningen (2007:912) med instruktion för Medlingsinstitutet

SFS 2024:919

Publicerad
den 15 oktober 2024

Utfärdad den 10 oktober 2024

Regeringen föreskriver¹ i fråga om förordningen (2007:912) med instruktion för Medlingsinstitutet

dels att 2 § ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas en ny paragraf, 5 a §, av följande lydelse.

2 § Utöver de uppgifter som följer av 46–49, 51–53 och 62 a §§ lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet ska myndigheten

1. verka för att det för kollektivavtalsförhandlingar upprättas tidsplaner som syftar till att nya avtal sluts innan föregående avtalsperiod löper ut,

2. samråda med parterna om de samhällsekonomiska förutsättningarna för förhandlingarna samt utifrån de rapporter om samhällsekonomin som Konjunkturinstitutet upprättar uppmärksamma lönebildningsproblemen

3. ta tillvara och upprätthålla den samsyn som finns på arbetsmarknaden om den internationellt konkurrensutsatta sektorns lönenormerande roll,

bildningen,

5. inhämta, sammanställa och analysera sådana träffade kollektivavtal som är av intresse för verksamheten samt utvärdera avtalsförhandlingarna mellan parterna,

6. registrera sådana avtal om förhandlingsordning som avses i 47 b § lagen om medbestämmande i arbetslivet, efter ansökan av kollektivavtalsparterna,

7. ha tillsyn över de medlare som förordnats enligt förordningen (1976:826) om medling i arbetstvister, och

8. ansvara för officiell statistik enligt förordningen (2001:100) om den officiella statistiken samt se till att statistikens innehåll och omfattning anpassas efter användarnas behov.